

Mgr. Jan Fitzke

Grób ciałopalny nr. 86, z Zalewa II

Tombeau à incinération (nr. 86) de Zalewo, arrondt de Łask (palatinat de Łódź).

Z 4 ryc. — Avec 4 figures.

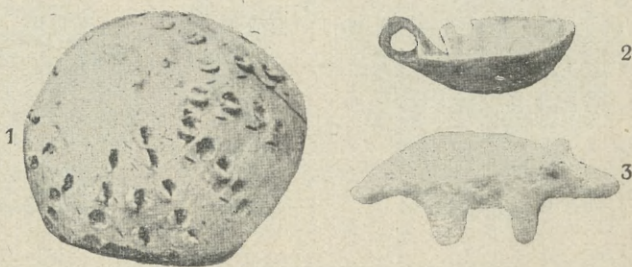
Z pośród 180 bardzo ciekawych, bogato w za-
bytki wyposażonych halsztackich grobów kultury
łużyckiej, znalezionych na cmentarzysku w Za-
lewie II, pow. łaski, woj. łódzkie, a badanych na
wiosnę 1934 roku przez Dział Archeologiczny
Łódzkiego Muzeum Etnograficznego, na jedno
z pierwszych miejsc ze względu na swą ciekawą
budowę i zawartość w nim przedmiotów wysuwa
się grób nr. 86.

Od góry, podobnie jak wszystkie groby za-
lewskie, pochodzące z pola Jana Nowackiego,
przysłał nasz grób bruk kamienny, z którego
dochowały się zaledwie trzy średniej wielkości
kamienie granitowe, ułożone obok siebie wzdłuż
osi pn.-pd., w głębokości 20 cm pod powierz-
chnią. Pod nimi, 30 cm niżej, odkryto misę I
a od strony zachodniej, nieco z boku półokrągły
czerpak II, przyczem stwierdzono, że misa za-
wierająca kości ludzkie spoczywała na czterech
nóżkach małej ulepionej z gliny świnki IV, grzbie-
tem ku dołowi, a nogami ku górze zwróconej.—
Od strony pd. figurki znaleziono drugi z rzędu
czerpak III półokrągły z paskowem uchem. O 5 cm
niżej t. j. już w głębokości 35 cm, zauważono
w dalszym ciągu ciemną, owalną plamę 60 cm
dł. (pn.-pd.) o nieckowatym zagłębieniu, wy-
pełnioną piaskiem zmieszany z popiołem i wę-
głem drzewnym.

Osobliwością grobu 86, o czym już wyżej
wspomniałem, jest jego budowa. Da się w niej
wyróżnić trzy następujące po sobie warstwy:

górną, środkową i dolną. Warstwę górną stanowi
bruk kamienny przysłańający naczynia, środkową
w poziomie górnym misa zamiast popielnicy
i czerpak, poniżej zaś świnka i znowu czerpak.
Ostatnia warstwa dolna, to zapewne zebrane
resztki stosu, pozostałe po spaleniu zmarłego.

Zagadkową z całego opisanego układu pozostaje warstwa środkowa. Umieszczenie popielnicy

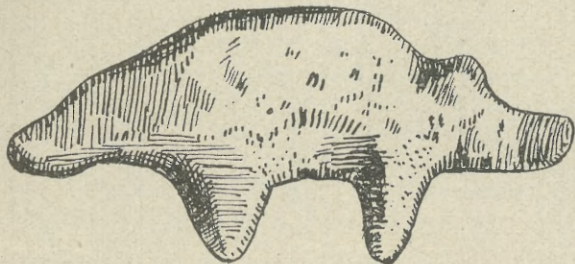
Ryc. 1—3. Zalew, pow. łaski. Cmentarzysko II. Misa (1),
czerpak (2) i figurka zwierzęca z gliny z gr. 86. $\frac{1}{2}$ w. n.
Fig. 1—3. Zalew, arrondt. de Łaski. Écuelle (1), tasse
(2) et statuette en argile (3) du tombeau 86
(cimetière II). $\frac{1}{2}$ gr. nat.

na nóżkach świnki, odwróconej ku dołowi grzbie-
tem pozostaje niewytłumaczonym. Wypadek ten,
o ile mi wiadomo, został dotychczas po raz pier-
wszy w Polsce stwierdzony. Najprawdopodobniej
pozostaje to w związku z wierzeniami religijnymi
ówczesnych ludzi.

Opis przedmiotów znalezionych w grobie 86.

I. Misa, średniej wielkości, półkulista (ryc. 1, 1). Krawędź lekko w jednym miejscu wyszczerbiona. Na dnie okrągłe wgłębienie, któremu od wewnątrz odpowiada nieznaczne wybrzuszenie. Po-

Ryc. 4. Zalew, pow. łaski. Cmentarzysko II. Gliniana figurka świnki z gr. 86. W. nat. — Fig. 4. Zalew, arrondt. de Łask. Statuette en argile d'un cochon du tombeau 86 (cimetière II). Gr. nat.

wierzchnia zewnętrzna naczynia gładka, w połowie jasno-, w połowie ciemno-szara, pokryta jest począwszy od dna promienisto wybiegającymi ku

górze szeregami głębokich dołków palcowych, po 4 odciski w każdym szeregu, kończących się na równej wysokości 1,5 cm poniżej wylotu. Między poszczególnymi szeregami wgłębień, których jest 14, z prawej strony każdego, znajduje się rząd (po 4) odcisków paznokciowych. Wymiary: wys. misy 5,8, średn. wylotu 13 cm, dna 4,1 cm.

II. Czerpak półokrągły z wgłębieniem na dnie. Powierzchnia gładka, ciemna. Ucho szerokie, paskowe, wybiega ponad krawędź naczynia (ryc. 2).

III. Drugi, mały, płytki, półkulisty czerpak, posiadający paskowe ucho. Na dnie widoczne owalne wgłębienie o średn. 2 cm. Wysokość czerpaka 2,1 cm, średn. wylotu 7 cm. Powierzchnia ciemna, gdzieś tam nieco jaśniejsza.

IV. Mała figurka świnki, (ryc. 1, 3 i ryc. 4) wymodelowana z gliny. Grzbiet, łukowato wygięty, przechodzi od tyłu w trójkątne zakończenie w rodzaju ogona. Ryjek szeroki, spłaszczony, lekko zadarty ku górze. Na głowie bliżej grzbietu osadzona para stożkowatych uszu. Nóżki przednie okrągłe, tylne grube, szerokie, szeroko rozstawione. Powierzchnia figurki gładka, jasno-szara, długość 3,8 cm, wysokość 3 cm.